

RISØR KOMMUNE

PLANPROGRAM

2025 - 2030

KOMMUNEDELPLAN FOR NATURMANGFOLD

FASTSATT AV RISØR KOMMUNESTYRE 26.09.2024, POLITISK SAK 24/83, ARKIVSAK 24/1881

Sammen om et bærekraftig og levende samfunn

INNHOLD

1) Bakgrunn	3
1.1 Formål og mål for arbeidet.....	3
2) Rammer og betingelser.....	4
2.1 Internasjonale føringer	4
2.2 Nasjonale forventninger	4
2.3 Regionale føringer	5
2.4 Kommunale føringer	5
2.5 Planavgrensning.....	5
3) Temaer i planarbeidet	6
3.1 Ny kartlegging.....	7
4) Gjennomføring av planarbeidet.....	9
4.1 Framdriftsplan.....	9
4.2 Organisering og medvirkning	10
4.3 Budsjett	11

Naturtype hul eik, Lokaltet Kallerberget

1) Bakgrunn

Dette dokumentet er ikke en plan, men planprogrammet til kommunedelplan for naturmangfold - Naturmangfoldplan. Planprogrammet beskriver hvordan prosessen for utarbeidelsen av planen skal gjennomføres, og hvilke hovedtema naturmangfoldplanen skal inneholde. Planprogrammet skal sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn samtidig med varsling av planoppstart.

Risør kommune har fått tilskudd fra Miljødirektoratet til å utarbeide kommunedelplan for naturmangfold, og kommunen følger Miljødirektoratets veiledning i arbeidet.

Arbeidet med kommunedelplanen følger plan- og bygningsloven sine prosessregler for kommunedelplaner.

1.1 FORMÅL OG MÅL FOR ARBEIDET

Gjennom arbeidet med kommunedelplanen for naturmangfold ønsker vi å få en helhetlig oversikt over verdifulle naturområder og arter i Risør kommune.

Hovedmålsettingen er å styrke natur- og arts mangfoldet og ta vare på naturen i Risør kommune gjennom bærekraftig forvaltning og god arealforvaltning. Planen skal bli et retningsgivende styringsverktøy for kommunen, og gi et bedre beslutningsgrunnlag for å avveie ulike interesser, forenkle saksbehandlingen og skape mer forutsigbarhet. Kommunen skal ha kunnskapsbasert forvaltning av naturmiljøet som grunnlag for nødvendige beslutninger og målrettede tiltak. Kommunen ønsker å få bedre kunnskap om naturen i kommunen, og vil bruke tilskuddet fra Miljødirektoratet til å gjennomføre ny naturtypekartlegging i kommunen.

Formålet med planen kan oppsummeres slik:

- Etablere et godt kunnskapsgrunnlag, **inkludert å identifisere de største truslene mot naturmangfoldet i kommunen**, for bruk i saksbehandling og forvaltning.
- Samle eksisterende kunnskap, informasjon og kartlegginger for å gjøre informasjonen lettere tilgjengelig.
- Gjennomføre nye kartlegginger av natur og arter for å få økt kunnskap om naturmangfold i Risør.
- Fastsette hvilke lokale naturområder og viktige økologiske funksjonsområder som det er viktig å ta vare på.
- Lage temakart som viser utbredelse av nasjonalt, regionalt og lokalt viktige naturområder og -verdier og økologiske funksjonsområder.
- Lage bestemmelser og retningslinjer for å bidra til å redusere tapet av naturmangfold.
- Utarbeide handlingsprogram med konkrete oppfølgingstiltak.

Det er også et delmål at arbeidet med planen skal utløse engasjement, og at vi i løpet av prosjektet får økt kompetanse både internt i kommunen og ekstern om naturmangfoldet i kommunen.

Planen skal bidra til å utdype målene i kommuneplanens samfunnsdel og Miljøplanen. Funnene skal legges til grunn for kommuneplanens arealdel, og kan gjennom dette påvirke hvor det kan bygges. Arbeidet med å rullere arealdelen igangsettes samtidig og forventes å foregå parallelt fram til vedtak.

2) Rammer og betingelser

Naturmangfoldplanen skal utarbeides som en kommunedelplan. Dette sikrer bred medvirkning og god forankring politisk og administrativt, samt en forutsigbar planprosess. Planarbeidet er underlagt både internasjonale, nasjonale, regionale og lokale føringer som beskrives kort under.

2.1 INTERNASJONALE FØRINGER

Bærekraftsmålene

Bærekraftsmålene er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. I Risør kommune vil vi bruke de 17 bærekraftsmålene som en rettesnor for våre egne lokale mål for samfunnet vårt. For denne planen er de tre bærekraftsmålene for klima og natur på land og i vann de essensielle målene.

Bærekraftsmålene med delmål skal konkretiseres gjennom arbeidet med planen.

Naturavtalen

I desember 2022 ble verdens land enige om et globalt rammeverk for å bevare naturen (naturavtalen). Naturavtalen inneholder blant annet målet om at 30 prosent av alle land- og havområder skal bevares og beskyttes mot skadelig påvirkning fra menneskelig aktivitet. Områdene som vernes skal dekke alle naturtyper, og de skal henge godt sammen. For at Norge som nasjon skal kunne følge opp avtalen, er det viktig at kommunene også følger opp punktene i avtalen gjennom sitt ansvar som lokal areal- og naturforvalter.

2.2 NASJONALE FORVENTNINGER

Regjeringen legger hvert fjerde år fram [nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging](#) for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. Gjeldende nasjonale forventninger ble vedtatt i 2023. De nasjonale forventningene legger vekt på fem store utfordringer som kommunal og regional planlegging må bidra til å håndtere:

- Samordning og samarbeid i planleggingen
- Trygge og inkluderende lokalsamfunn
- Velferd og bærekraftig verdiskaping
- Klima, natur og miljø for framtida
- Samfunnssikkerhet og beredskap.

Stortingsmelding *Natur for livet* beskriver hvordan regjeringens politikk skal bidra til å ta vare på naturmangfoldet. Et av innsatsområdene er å styrke kommunenes arbeid med naturmangfold. Arealinngrep er den viktigste negative påvirkningen for natur i Norge. Derfor er det ekstra viktig at kommunene utøver sin rolle som arealforvalter på en god måte.

2.3 REGIONALE FØRINGER

Regionplan Agder 2030 legger rammene rundt regionalt samarbeid i Agder, et overordnet strategisk styringsdokument for Agder, tuftet på bærekraftsmålene. Regionplanen ble vedtatt i 2019, og er under revidering med høringsfrist 30. mai 2024.

Formålet med Regionplan Agder 2030 er å utvikle Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region i 2030 – et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår.

Forslaget til Regionplan Agder har fem satsingsområder:

- Attraktivt og miljøvennlig Agder
- Bærekraftig verdiskaping
- Utdanning, kompetanse og deltagelse
- Mobilitet
- Kultur

Regional plan for vannforvaltning i vannregion Agder 2022 - 2027 legger føringer for forvaltning av innsjøer, bekker, grunnvann og sjøen, og vil være viktig for kommunes arbeid med naturtyper og arter i vann.

2.4 KOMMUNALE FØRINGER

Den nylig vedtatte kommuneplanens samfunnsdel legger føringer, og er styrende for arealbruken i kommunen. Arealstrategien legges til grunn for naturmangfoldplanen.

I tillegg til samfunnsdelen er Miljøplanen som ble vedtatt i februar 2024 særlig viktig for dette arbeidet, og mål og strategier i Miljøplanen legger rammer for arbeidet med Naturmangfoldplanen. Utarbeidelse av naturmangfoldplan er forankret i Miljøplanen.

2.5 PLANAVGRENSNING

Planen skal gjelde for hele kommunen **inkludert vann, vassdrag og sjøareal**, da målet er å gi en så helhetlig oversikt som mulig over naturmangfold i kommunen. I første omgang vil kartlegginger prioriteres i områder med forventet utbyggingspress på land. Dette har sammenheng med at det er disse områdene som er mest truet av arealendringer og dermed tap av natur.

Når det gjelder arealene i **vann, vassdrag og sjø**, vil kommunen i denne omgang sammenstille eksisterende **kunnskap** og kartlegginger. Men det er ønskelig å gjennomføre nye kartlegginger i **vann, vassdrag** og sjøen etter hvert, da disse er mangelfulle og kartleggingen i sjø er relativt gamle, og det har skjedd store endringer i sjøen de siste årene. Dette kan bli en del av handlingsplanen.

3) Temaer i planarbeidet

Kommunedelplan for naturmangfold for Risør kommune ønsker å svare på hvordan vi kan sikre en forsvarlig forvaltning av naturen i Risør kommune og foreta de riktige prioriteringene. Kunnskapsinnhenting og målrettede tiltak vil være en viktig strategi for kommunen. Tiltak skal inn i en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de påfølgende årene. Handlingsdelen skal revideres årlig. Risør kommune vil gjøre dette sammen med revidering av Miljøplanens handlingsdel og klimabudsjettet i kommunens handlingsplan og økonomiplan med budsjett.

I tillegg til verdifulle naturtyper og truede og sårbare arter, vil planen også ta for seg viktig grønn infrastruktur som korridorer/forbindelser, nettverk og områder av lokal verdi. Slike områder kvalifiserer ikke alltid som verdifull natur i henhold til kartleggingshåndboken, men kan likevel være svært viktige økologiske funksjonsområder.

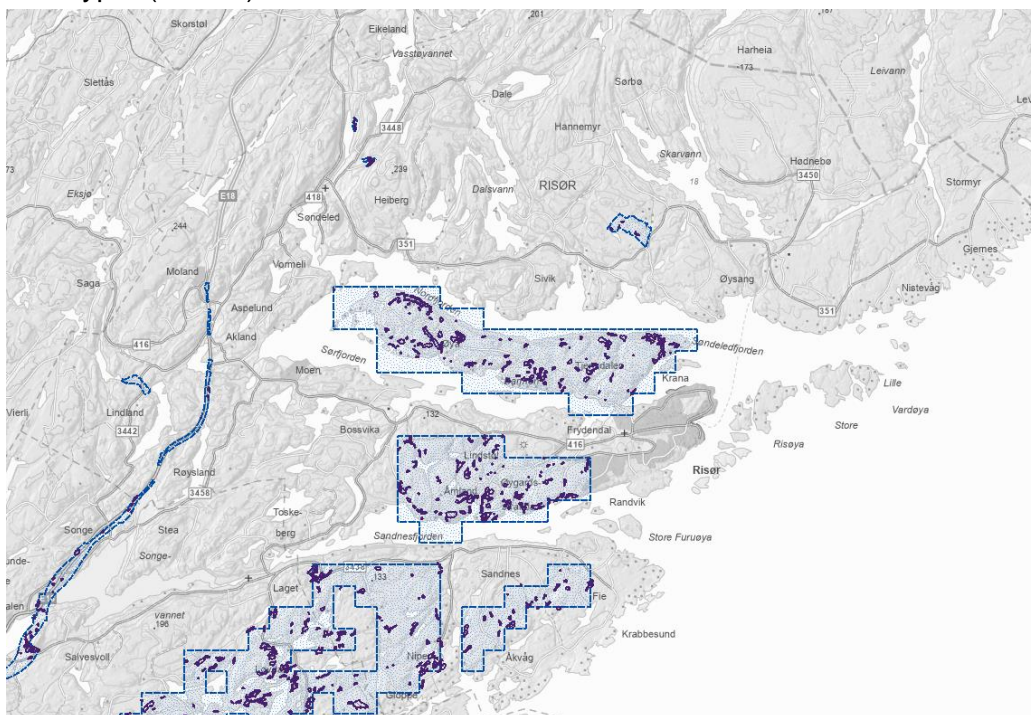
I tabellen nedenfor skisseres tema vi planlegger å se nærmere på i naturmangfoldplanen.

Tema	Beskrivelse
Kunnskapsgrunnlag	<p>Samle eksisterende kunnskap. Mye er kartlagt og finnes registrert i Naturbase og Artsdatabanken, i tillegg til rapporter og utredninger.</p> <p>Ny naturtypekartlegging Gjennomføre ny kartlegging etter prioritering vist i neste kapittel.</p> <p>Identifisere truslene mot naturmangfold. For å iverksette de riktige tiltakene må vi vite hva som er de største truslene og utfordringene for naturmangfold i Risør kommune.</p>
Arealforvaltning og planlegging	<p>Arealregnskap og naturregnskap skal brukes som verktøy i arbeidet</p> <p>Virkemidler i plan- og bygningsloven. Virkemidler som styrker naturmangfoldet. Hvordan gjennomføre flere tiltak gjennom reguleringsplaner og kommuneplanens arealdel, oppdatere saksbehandlingsrutiner.</p> <p>Naturtyper og økologiske funksjonsområder. Kartlegge leveområder med korridorer og forbindelser og områder med nasjonal, regional og lokal verdi.</p> <p>Restaurering. Er det områder som er påvirket av menneskelig aktivitet som kan restaureres.</p> <p>Samlet belastning. Hva er den samlede belastningen av mange små og større inngrep og påvirkninger i Risør kommune.</p>
Trua og sårbar natur	<p>Verneområder. Beskrive eksisterende verneområder og legge grunnlag for utvelgelse av nye verneområder.</p> <p>Utvalgte naturtyper. Eksisterende kunnskap og kartlegge flere områder. (I Risør er det registrert: hule eiker, slåttemark, kystlynghei, kalksjø (Åkvågvann) og åpen grunnlendt kalkmark i boreonemoral sone)</p> <p>Rødlista arter og arter med nasjonal forvaltningsinteresse. Eksisterende kunnskap og samle ny informasjon gjennom kartlegging og medvirkningsverksteder.</p> <p>Myr og våtmark. Eksisterende kunnskap og samle ny informasjon gjennom kartlegging og medvirkningsverksteder.</p>

	<p>Gammel naturskog. Eksisterende kunnskap og samle ny informasjon gjennom kartlegging og medvirkningsverksteder.</p> <p>Store trær i bebygde strøk. Eksisterende kunnskap og samle ny informasjon gjennom kartlegging og medvirkningsverksteder.</p>
Vannmiljø	<p>Vassdrag. Få oversikt over problematiske inngrep og nedbygging av kantsone langs vassdrag.</p> <p>Sjørretbekker. Det er gjennomført kartlegging av sjørretbekker tidligere, og kommunen deltar nå i prosjektet Sjørret Sørlandet. Kunnskap herfra vil inngå i arbeidet.</p> <p>Amfibiedammer. Eksisterende kunnskap og samle ny informasjon gjennom kartlegging og medvirkningsverksteder.</p> <p>Naturmangfold og arts mangfold i sjøen. Eksisterende kunnskap og samle ny informasjon gjennom kartlegging og medvirkningsverksteder.</p> <p>Marin forsøpling. Kunnskapsinnhenting og omfang av problemet i Risør</p>
Kulturlandskap	<p>Skjøtsel. Øke kunnskap om skjøtsel av kulturlandskap og hvordan landbruket kan ivareta naturverdier. Oppfordre til å bruke tilskuddsordninger aktivt.</p>
Fremmede arter	<p>Invaderende plantearter, stillehavsøsters og mink (bl.a.). Ha fokus både på kartlegging og metoder for fjerning av uønskede arter.</p>

3.1 NY KARTLEGGING

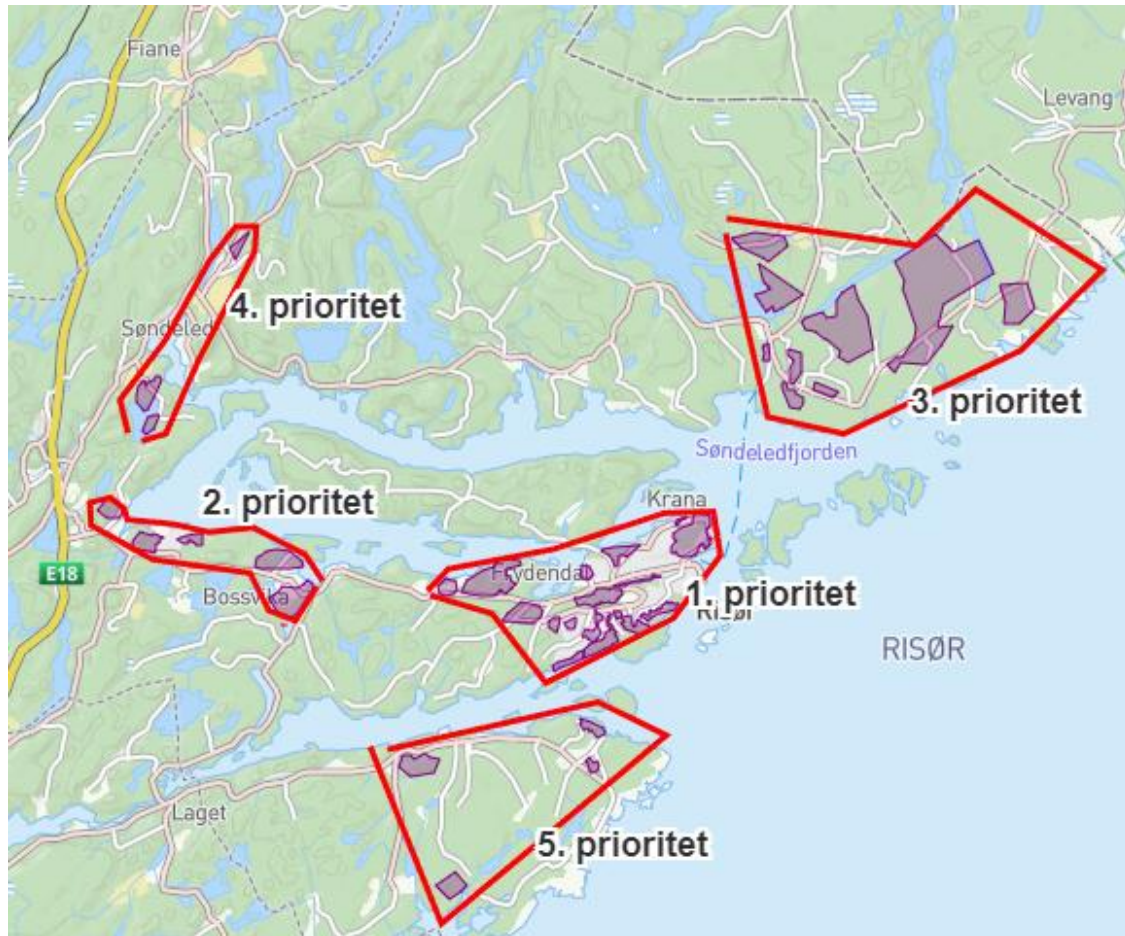
I Risør kommune er følgende områder (på land) kartlagt etter Miljødirektoratets instruks. I motsetning til tidligere kartlegginger gir denne metoden en mer heldekkende kartlegging, og vi kan se hvilke områder som er vurdert (blå skravur) og hvor det er registrert viktige naturtyper (lilla felt).

Kilde: Naturbase, kartlag Naturtyper – Miljødirektoratets instruks.

Som kartet viser er det store deler av Risør kommune som ikke er kartlagt etter Miljødirektoratets instruks. For å få mer kunnskap om naturen i Risør, har kommunedirektøren engasjert Rambøll (gjennom OFA-rammeavtale) til å gjennomføre supplerende kartlegging sommeren 2024.

Utvelgelse av områdene er basert på hvor i kommunen det er planer og ønsker om utbygging, og hvor presset på arealene er størst. De lilla feltene i kartet indikerer både områder hvor det er planer for utbygging, og områder uten utbyggingsplaner, men som kommunedirektøren anser er viktige å få kartlagt.

Manuskart for ny kartlegging.

3.2 BEHOV FOR KONSEKVENsutREDNINGER

Det er ikke behov for å utarbeide konsekvensutredninger i denne planen, da det ikke legges inn nye områder for utbygging i kommunedelplanen for naturmangfold, jfr. forskrift om konsekvensutredninger § 6 a.

Der temaer fra naturmangfoldplanen tas inn i, og legger føringer for kommuneplanens arealdel, vil eventuelle konsekvensutredninger gjennomføres i arbeidet med kommuneplanen.

4) Gjennomføring av planarbeidet

4.1 FRAMDRIFTSPLAN

	2.K 2024	3. K 2024	4.K 2024	1. K 2025	2. K 2025	3. K 2025	4. K 2025
Melde oppstart og planprogram til høring	13.6.						
Naturtypekartlegging - Feltarbeid							
Planprogram fastsettes							
Utarbeide planforslag							
Høring av planforslag							
Vedtak Kommunedelplan naturmangfold							
Medvirkning referansegruppe, råd og utvalg og medvirkningsverksted (x)		x		x		x	

4.2 ORGANISERING OG MEDVIRKNING

Oppdragsgiver

Kommunestyret er planmyndighet etter plan- og bygningsloven, og er ansvarlig myndighet for planarbeidet. Kommunestyret skal fastsette planprogrammet og skal vedta den endelige kommunedelplanen.

Prosjektansvarlig

Kommunalsjef samfunnsutvikling er prosjektansvarlig. Prosjektansvarlig skal støtte prosjektleder i ledelsen av planarbeidet, og ta beslutninger i saker som ligger utenfor prosjektlederens myndighet. Prosjektansvarlig har det overordnede ansvar for økonomi, framdrift og resultat.

Styringsgruppe

Kommunedirektørens ledergruppe.

Prosjektleder

Prosjektleder skal lede og sørge for gjennomføring av prosessen med utarbeidelse av kommunedelplanen. Samfunnsplanlegger i kommunen er prosjektleder for arbeidet.

Prosjektgruppe

Prosjektgruppa er tverrfaglig sammensatt fra kommunens administrasjon. Prosjektgruppa skal koordinere planprosessen og sørge for framdrift, produksjon og diskusjon av planens innhold, samt gjennomføre den praktiske delen med å utarbeide plandokumenter og temakart, gjennomføre høringer, medvirkning og bearbeide innspill.

Prosjektgruppa består av:

• Samfunnsplanlegger	Berit Weiby Gregersen (PL)
• Areal og plan	Heidi Rødven og Anders A. Pedersen
• Jordbruk	Liv Kirsten Eide
• Skogbruk	Frode Lindland

Politisk involvering

Det legges opp til politiske drøftinger og orienteringer gjennom hele planprosessen i Miljø og teknisk utvalg, i tillegg til de ordinære plansaksbehandlingene i utvalget og kommunestyret.

Referansegruppe

Representant fra Statsforvalter som dekker området naturforvaltning.

Representant fra fylkeskommunen som dekker områdene naturforvaltning og GIS.

Medvirkningsverksteder med organisasjoner, privatpersoner, ansatte og politikere i kommunen

I løpet av planarbeidet vil interesseorganisasjoner, privatpersoner, interne virksomheter og politikere med særlig interessefelt innen naturmangfold inviteres inn til medvirkningsverksteder. Det legges opp til 2-3 medvirkningsverksted i planprosessen.

Rådene

Vi vil bruke de to rådene i kommunen aktivt; Ungdomsrådet og Råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse. I møtene i rådene vil prosjektleder delta og vi vil diskutere konkrete tema i naturmangfoldplanen.

Kunngjøringer og annonsering

Oppstart av planarbeid med forslag til planprogram og høring av planforslaget vil bli kunngjort på kommunens nettsider, sosiale media og i lokalavisa. Ved høring av planforslag, legges det et eksemplar i papirformat i kommunens resepsjon. Planarbeidet vil holdes oppdatert på kommunens hjemmeside.

4.3 BUDSJETT

Risør kommune har mottatt tilskudd på 400 000 kr fra Miljødirektoratet til utarbeidelse av kommunedelplan for naturmangfold. Dette tilskuddet vil hovedsakelig gå til å bekoste naturtypekartlegging. Øvrige kostnader vil dekkes av ansattes arbeidsinnsats og over eksisterende budsjett i avdelingen (møter, annonsering osv.).

Naturtype «åpen grunnlendt kalkrik mark i boreonemoral sone», Lokalitet Svenes, Barmen